

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Väikeses koguses esmatoodete tarnimise hügieeninõuded“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Väikeses koguses esmatoodete tarnimise hügieeninõuded“ eelnõu on välja töötatud toiduseaduse § 26 lõike 3, määruse (EÜ) nr 852/2004¹ artikli 1 lõike 3 ning määruse (EÜ) nr 853/2004² artikli 1 lõike 3 punkti c ja lõike 4 alusel.

Määruse eesmärk on kehtestada Eestis tarnimise hügieeninõuded väikeses koguses esmatoodetele, mida tootja tarnib otse tarbijale või sama tootja jaekaubandusettevõttesse või üksnes teise jaekaubandusega tegeleva ettevõtja ettevõttesse (edaspidi *jaekaubandusettevõtte*) ning määratleda kohaliku tarnimise termin. Lähtuvalt määruse (EÜ) nr 178/2002³ artikli 3 lõikest 7 hõlmab jaekaubandus ka toitlustamist.

Määruse (EÜ) nr 852/2004 artikli 1 lõikega 3 ja määruse (EÜ) nr 853/2004 artikli 1 lõikega 4 sätestatakse liikmesriikidele kohustus kehtestada nõuded esmatoodete väikeste koguste otsetarnete kohta neid tootvalt toidukäitlejalt lõpptarbijale või vahetult lõpptarbijat varustavatele kohalikele jaekaubandusettevõtetele. Riigisisised nõuded peavad tagama kõnealuste määruste eesmärkide saavutamist. Turule viidav toit peab olema ohutu. Käitleja vastutab käideldava toidu ja käitlemise nõuetekohasuse eest.

Toiduseaduse § 26 lõike 3, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 852/2004 artikli 1 lõike 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 853/2004 artikli 1 lõike 4 alusel on kehtestatud põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrus nr 72 „Väikeses koguses esmatoodete turustamise hügieeninõuded“⁴ (edaspidi *määrus nr 72*). Määrusega nr 72 kehtestati 2006. aastal nii loomsete kui ka mittelloomsete esmatoodete väikesed kogused ja nende müügiks pakkumise, müümise või muul viisil tasu eest või tasuta üleandmise (edaspidi *turustamine*) hügieeninõuded. Praeguseks ajaks on oluliselt suurenenud mittelloomsete esmatoodete, sealhulgas idandite ja võrsete tootmine ja tarnimine jaekaubandusettevõttesse, mistõttu on vaja mittelloomse esmatoote väike kogus senisest täpsemalt kindlaks määrata. Samuti on tekkinud vajadus suurendada munade väikest kogust ja täpsustada väikeses koguses loomse toidu tarnimise hügieeninõudeid. Määruse pealkirjas on asendatud termin „turustamine“ terminiga „tarnimine“. Termini muudatus tuleneb määruse (EÜ) nr 852/2004 artikli 1 lõikest 3 ja määruse (EÜ) nr 853/2004 artikli 1 lõikest 4, mille kohaselt liikmesriik kehtestab normid väikeses koguses esmatoodete tarnimise suhtes. Normitehnilistel põhjustel esitatakse määruse tekst uuesti terviktekstina. Kehtiv põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrus nr 72 „Väikeses koguses esmatoodete turustamise hügieeninõuded“ tunnistatakse kehtetuks.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta ([ELT L 139, 30.04.2004, lk 1–54](#)).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erireeglid ([ELT L 139, 30.04.2004, lk 55–205](#)).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toiduvalmistamise õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused ([ELT L 031 01.02.2002, lk 1](#)).

⁴ [RTL 2006, 49, 898](#)

Eelnõuga kavandatu toetab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ alaeesmärgi „Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond“ saavutamist, sest eelnõus kavandatu mõjutab kaudselt Eestis toodetava toidu ohutust ja kvaliteeti.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Katrin Kemp (5616 9046, katrin.kempi@agri.ee) ja peaspetsialist Elsa Peipman (teenistussuhe lõppenud). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (diana.rammul@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Heleri Piip (625 6165, heleri.piip@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõus kavandatakse väikeses koguses esmatoodete tarnimise hügieeninõuded ja kohaliku tarnimise termin. Eelnõu §-s 4 kavandatakse hügieeninõuded väikeses koguses esmatoodete tarnimisele. Tarnides esmatooteid üle väikese koguse, kohaldatakse määruse (EÜ) nr 852/2004 I lisas sätestatud asjakohaseid nõudeid. Toiduseaduse § 3 lõike 2 tähenduses on esmatoodete sama määruse artikli 2 lõikes 1 sätestatud toode. Esmatooted on esmatootmise tooted, sealhulgas põllundus-, loomakasvatus-, jahindus- ja kalandustooted. Esmatoodete hulka kuuluvad nii loomsed kui ka mitteloomsed esmatooted.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Lõikega 1 kavandatakse väikeses koguses esmatoodete kohaliku tarnimise termin ja ulatus. Väikeses koguses esmatoodete hügieeninõuded kehtestatakse tarnimiseks otse tarbijale või sama tootja jaekaubandusettevõttesse või teise üksnes jaekaubandusega tegeleva ettevõtja ettevõttesse, mis asuvad Eestis kuni 300 kilomeetri kaugusel esmatoodete tootjast. Normide koostamisel on eeskujuga võetud maaeluministri 25. veebruari 2021. a määruse „Jaekaubandusettevõttes loomse toidu käitlemise hügieeninõuded“⁵ §-st 1, kus on sarnaselt siinsega sätestatud kohaliku tarnimise ulatus.

Lõike 2 kohaselt ei kohaldata eelnõus kavandatavaid nõudeid väikeses koguses toorpiima ning väikeses koguses kütitud uluki rümba ja selle raietükkide tarnimise suhtes. Nõuded väikeses koguses toorpiima turustamisele on kehtestatud põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrusega nr 71 „Toorpiima käitlemise hügieeninõuded“⁶ ning nõuded väikeses koguses kütitud uluki rümba ja selle raietükkide väikeses koguses turustamisele on kehtestatud põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määrusega nr 74 „Kütitud uluki rümba ja rümba raietükkide väikeses koguses käitlemise hügieeninõuded“⁷.

Eelnõu §-ga 2 kavandatakse mitteloomsete esmatoodete järgmised väikesed kogused: 1) kuni 0,5 hektarilt kasvupinnalt, sealhulgas kuni 0,01 hektarilt katmikalt saadav põllumajanduskultuuride saak aastas; 2) idandatud seemnete, idandite, võrsete ja kultuurseente saak kuni 3000 kg aastas ning 3) metsasaadused (marjad, seemned, taimed, puumahl jm) koguses, mis tarnitakse otse tarbijale või kohalikku jaekaubandusettevõttesse. Kehtiva õiguse kohaselt loetakse mitteloomse esmatoodete väikeseks koguseks sellist kogust, mis turustatakse otse tarbijale või jaekaubandusettevõtjale. Praeguseks ajaks on oluliselt suurenenud mitteloomsete esmatoodete, sealhulgas idandite ja võrsete tootmine ja turustamine jaekaubandusettevõtjatele. Statistikaameti (edaspidi SA) andmeil⁸ suurenes toidukaupade jaemüük 2006.–2022. aasta vahemikus 2,5 korda. Mitteloomseid esmatooteid müüakse jaekaubanduskettides ja

⁵ RT I, 04.03.2021, 1

⁶ RT I, 25.11.2021, 6

⁷ RT I, 24.09.2019, 7

⁸ SA KM0061: [Kaupade jaemüük jaekaubandusettevõtetes tegevusala ja kaubagrupi järgi](#). Statistikaamet

ostukeskustes suuremale tarbijate hulgale kui otseturustamise korral. Kaitsmaks tarbija tervist ja tagamaks toiduohutust, kehtestatakse täpsemad mitteloomsete esmatoodete väikesed kogused. Sellest suuremate koguste tarnimise korral kohaldatakse käitlejale toiduseadusest ja määrusest (EÜ) nr 852/2004 tulenevat teatamis- või tegevusloakohustust ning sellisel juhul peab tootmine vastama nimetatud määruses sätestatud asjakohastele nõuetele.

Eelnõuga kavandatakse kehtestada mitteloomsete esmatoodete väikesed kogused, võttes arvesse SA, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) ning Põllumajandus- ja Toiduameti (edaspidi *PTA*) andmeid, samuti teiste liikmesriikide sarnaseid õigusakte (Euroopa Komisjoni Tehniliste Normide Andmebaasi TRIS alusel).

Mitteloormsete esmatoodete väikesed kogused kavandatakse kehtestada kindlaks määratud kasvupinnalt (avamaalt, sealhulgas katmikalalt) saadava aastasaagi, aastas tarnitava koguse (idandid, võrsed, kultuurseened) või tarnimisviisi järgi (metsasaadused). SA esialgseil andmeil⁹ kasvatati 2023. aastal avamaaköögivilja kokku 1570 ha-l – 1354 ha-l põllumajanduslikes majapidamistes (86%) ja 214 ha-l koduaedades (14%). Katmikköögivilja kasvupind oli 2023. aastal kokku 83 ha – sellest põllumajanduslikes majapidamistes kasvatati katmikköögivilja 17 ha-l (20%) ja koduaedades 66 ha-l (80%). *PRIA* 9. mai 2023. aasta andmeil tegutses 2022. aastal kartuli-, köögivilja-, maasika-, viljapuu- ja marjakasvatusega tegelevate ja toetusi taotlenud isikutest (5488) 53% kasvupinnal suurusega alla 0,5 ha ning 47% kasvupinnal suurusega üle 0,5 ha. Arvestades SA 2013.–2022. aasta keskmise saagikuse andmeid, on 0,5 ha suuruselt avamaalt saadav köögiviljasaak 11 t ning 0,01 ha suuruselt katmikalalt saadav köögiviljasaak 500 kg. Väikese koguse kehtestamine kasvupinna järgi võimaldab tootjal ise otsustada väikeses koguses tarnitavate põllumajanduskultuuride valiku üle ega loo piiranguid üksikute põllumajanduskultuuride kaupa.

Idandite, võrsete ja kultuurseente väike kogus on kehtestatud koguseliselt, s.o 3000 kg aastas. Idandeid, võrseid ja kultuurseeni võib kasvatada tehistingimustes ja saada saaki aasta läbi. Eestis idandeid tootvate ja neid hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjatele tarnitavate ettevõtjate tootmismahd võib olla umbes 10 000 kuni 45 000 kg aastas, millest 3000 kg moodustab 6,7–30%.

Metsasaaduste (marjad, seemned, taimed, puumahl jm) väikest kogust ei muudeta võrreldes määrusega nr 72. Metsasaaduste tarnimist otse tarbijale või kohalikku jaekaubandusettevõttesse käsitatakse väikeses koguses esmatoodete tarnimisena.

Mitteloormsete esmatoodete, v.a idandite tarnimisel üle väikese koguse otse tarbijale või jaekaubandusettevõttesse, tuleb käitlejal esitada majandustegevusteade *PTA*-le. Idandite (idandatud seemnete) tootjale, kes tarnib idandeid üle väikese koguse, kohalduv tegevusloakohustus toiduseaduse¹⁰ ja määruse (EL) nr 210/2013 alusel¹¹. Ettevõtjad, kes tarnivad mitteloomseid esmatootmeid, v.a idandeid, hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjale, peavad olenemata mitteloomsete esmatoodete kogusest esitama majandustegevusteade ja idandite puhul tegevusloataotluse. Võrreldes kehtiva korraga olukord ei muutu.

Eelnõu §-ga 3 kavandatakse loomsete esmatoodete väikesed kogused. Nende kehtestamisel on arvestatud määrusega nr 72, *PTA*, *PRIA* ja SA andmetega ning teiste liikmesriikide sarnaste õigusaktidega (Euroopa Komisjoni Tehniliste Normide Andmebaasi TRIS alusel). Kala väikeseks koguseks kehtestatakse kuni 100 kg päevas ja mee väikese kogusena käsitatakse sellist mett, mis on saadud kuni 15 mesilasperega kodumajapidamisest või ettevõttest. Võrreldes määrusega nr 72 ei muudeta kala ja mee väikest kogust. Siiski suurendatakse munade väikest kogust. Munade väikese kogusena käsitatakse selliseid mune, mis on saadud kuni 100 linnuga

⁹ [Põllumajanduse, kalanduse ja toiduainetööstuse ülevaade 2023. Regionaal- ja põllumajandusministeerium.](#)

¹⁰ Toiduseaduse § 8 lõike 1 punkt 1

¹¹ Komisjoni määrus (EL) nr 210/2013 idusid tootvate ettevõtete tunnustamise kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 852/2004 ([ELT L 68, 12.03.2013, lk 24–25](#)).

kodumajapidamisest või ettevõttest. Koguse suurendamisel on arvestatud PTA ja PRIA andmetega ning teiste liikmesriikide sarnaste õigusaktidega. PRIA 22. septembri 2022. aasta andmetele tuginedes peetakse Eestis ühes tegevuskohas keskmiselt 3976 munakana, kellest 100 munakana moodustab 2,5%. Võrreldes teiste liikmesriikidega on Eestis munade väike kogus olnud siiani väiksem.

Eelnõu §-ga 4 kavandatakse esmatoodete tarnimise hügieeninõuded. Esmatoodete ohutuse tagamiseks võib tarnida väikeses koguses selliseid esmatooteid, mis on toidukõlblikud ega põhjusta toidu saastumist käitlemise järgmistes etappides ning mis on säilitamisel ja tarnimisel kaitstud saastumise eest. Esmatootmisel tuleb järgida asjakohaseid meetmeid, et vältida ja vähendada keemilist või mikrobioloogilist saastumist.

Lõike 2 kohaselt võib tarnida selliseid väikeses koguses loomseid esmatooteid, mis on pärit tervetelt, ilma kliiniliste haigustunnusteta loomadelt. Toiduohutuse tagamiseks on oluline vältida toiduga inimesele edasikanduvate nakkushaiguste levikut.

Lõikega 3 kavandatakse kala väikeses koguses tarnimise hügieeninõuded. Kala mikrobioloogilise rikkumise vältimiseks ning värskuse ja kvaliteedi tagamiseks on oluline tagada selle kiire jahutus ja külmahela katkematus, samuti kala kaitsmine saastumise eest. Nende eesmärkide saavutamiseks tuleb kala pärast püüki võimalikult kiiresti jahutada ning säilitada jää sulamistemperatuuri lähedasel temperatuuril. Kala tuleb kaitsta saastumise eest ning päikese või muu kuumusallika mõju eest. Kala ladustamiseks kasutatavad kohad ja mahutid peavad olema puhtad ja heas korras. Kala pesemiseks tuleb kasutada kas veeseaduses sätestatud joogivee nõuete kohast vett või vajaduse korral puhast vett.

Lõikega 4 kavandatakse munade väikeses koguses tarnimise hügieeninõuded. Munade hügieeniomaduste säilitamise eesmärgil tuleb mune ladustada ja vedada püsival temperatuuril ning need tuleb tarnida jaekaubandusettevõttesse seitsme päeva jooksul ja tarbijale 28 päeva jooksul munemisest arvates. Määruses nr 72 sätestatud kehtiva nõude korral (munad tuleb tarbijale turustada hiljemalt 21 päeva jooksul pärast munemist) on tegu turustamisstandardiga, millel on piiratud mõju munade ohutusele, kuid millega kaasneb toidu raiskamine. Munade tarnimisaja pikendamise korral 21 päevalt 28 päevale väheneb toidu raiskamine munade tarnimise korral. Mune tuleb hoida puhtalt, kuivalt, soovimatu kõrvallõhnata, löökide eest tõhusalt kaitstult ja otsese päikese eest varjus. Tahtlik kõrvallõhna lisamine munadele ei tohi olla tehtud selleks, et varjata neil enne olnud lõhna. Mune tuleb hoida sellistes tingimustes, mis tagab, et need on ilma kõrvallõhnata, kuna selline lõhn võib viidata rikkumisele, mistõttu ei sobi need tarbimiseks. Kui tootja soovib munadele tahtlikult kõrvallõhna lisada, et anda neile erilist maitset (nt sinihallitusjuustu maitset), ei tähenda sellise lõhna olemasolu, et munad kujutavad endast tarbijale ohtu. Tahtliku lõhna lisamise eesmärk ei tohi olla varjata munadel enne olnud kõrvalist lõhna. Munade tarnimisaja pikendamine 21 päevalt 28 päevale ja tahtliku kõrvallõhna lisamine on võimaldatud ka määruse (EÜ) nr 853/2004 III lisa X jao I peatüki nõuete kohaselt.

Eelnõu §-ga 5 kavandatakse põllumajandusministri 15. juuni 2006. a määruse nr 72 „Väikeses koguses esmatoodete turustamise hügieeninõuded“ kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu §-ga 6 kavandatakse eelnõu määrusena jõustumisaeg 1. juulil 2025. a. Määruse § 2 jõustub 1. juulil 2026. a. Nimetatud kuupäev on tingitud vajadusest tagada sujuv üleminek toiduseadusest ja määrusest (EÜ) nr 852/2004 tuleneva teatamis- või tegevusloakohustuse täitmiseks nendele ettevõtjatele, kes tarnivad eelnõuga kavandatud väikestest kogustest suuremaid koguseid esmatooteid tarbijale või jaekaubandusettevõttesse.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 852/2004 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 853/2004 sätestatud nõuetega.

4. Määruse mõjud

Määrusega kaasneb majanduslik mõju esmatoodete tootjale ja tarnijale ning mõju riigiasutuse töökorraldusele ja tarbija tervisele. Mõningane regionaalne mõju avaldub majandusliku mõju kaudu. Määrusega ei kaasne otsesest mõju keskkonnale, riigivalitsemisele, haridusele, kultuurile, spordile, infotehnoloogiale ja ühiskonnale, siseturvalisusele ning riigikaitsele ega välissuhetele.

4.1. Mitteloomsete esmatoodete tarnimine

Eelnõus kehtestatakse mitteloomsete esmatoodete väikesed kogused kindlaks määratud kasvupinnalt (avamaalt, sealhulgas katmikalalt) saadava aastasaagi, aastas tarnitava koguse (idandid, võrsed, kultuurseened) või tarnimisviisi järgi (metsasaadused). Kehtiva õiguse kohaselt loetakse mitteloomsete esmatoodete väikeseks koguseks sellist kogust, mis tarnitakse otse tarbijale või jaekaubandusettevõtjale.

4.1.1. Mõju valdkond. Mõju majandusele

Mõju sihtrühm I

Sihtrühm I. Käitlejad, kes toodavad ja tarnivad või kavatsesid toota ja tarnida väikeses koguses mitteloomseid esmatooeteid otse tarbijale või jaekaubandusettevõttesse

Sihtrühma I moodustavate käitlejate arv ei ole teada, kuna arvestust selliste isikute üle ei peeta.

Mõju kirjeldus

Mitteloomsete esmatoodete väikese koguse täpsem kehtestamine ei mõjuta olulisel määral käitlejaid, kellele kohaldub eelnõus kavandatu. Mõju ulatus on väike, kuna sihtrühmale ei kaasne lisategevusi ning neile ei kohaldata teatamis- või tegevusloakohustust. Sihtrühma kuuluvad käitlejad saavad jätkata väikeses koguses mitteloomse esmatooete tarnimist otse tarbijale või jaekaubandusettevõttesse.

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk on väike, kuna käitlejale ei lisandu tegevusi ning negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad.

Mõju olulisus

Nii tegutsevale kui ka alustavale käitlejale ei kaasne lisategevusi ega -kohustusi, seega ei kaasne negatiivse toimega mõju ning avalduv mõju on väheoluline.

Mõju sihtrühm II

Sihtrühm II. Käitlejad, kes toodavad ja tarnivad mitteloomseid esmatooeteid üle väikese koguse otse tarbijale või jaekaubandusettevõttesse

Sihtrühma suurus ei ole teada, kuna arvestust selliste isikute üle, kellele kohaldub määrus nr 72, ei ole peetud, ning täpselt ei ole teada, kui paljud neist isikutest peavad eelnõust lähtudes esitama majandustegevusteate või idandite puhul taotlema tegevusluba.

Mõju kirjeldus

Nii alustavale kui ka juba tegutsevale mitteloomseid esmatooeteid üle väikese koguse tootvale käitlejale kohaldatakse määruse (EÜ) nr 852/2004 I lisas sätestatud asjakohaseid nõudeid ning teatamiskohustust, v.a idandid, mille puhul kohaldatakse tegevusloakohustust, toiduseaduse alusel. Nii majandustegevusteate kui ka tegevusloataotluse esitamine on ühekordne protseduur, mille eest ei tasu käitleja riigilõivu ega maksa järelevalvetasu järelevalvetoimingute tegemise eest. Eelnõus antakse käitlejale üleminekuaeg (1 aasta) tegevuse vastavusse viimiseks määruse (EÜ) nr 852/2004 I lisas sätestatud asjakohaste nõuetega ning majandustegevusteate või tegevusloataotluse esitamiseks. Hinnangute järgi ei ole kohustusega kaasnev aja- ja tööjõukulu ettevõtjale väga suur.

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk on väike, kuna käitlejale kohaldatakse määruse (EÜ) nr 852/2004 I lisas sätestatud asjakohaseid nõudeid ning teatamis- või tegevusloakohustust ka praegu, kui mitteloomeid esmatooteid tarnitakse hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjale. Ebasoovitavate majanduslike mõjude riski leevendab piisavalt pikk üleminekuaeg. Mõju ulatus on keskmine lisanduvate tegevuste tõttu. Mõju sagedus on väike, kuna majandustegevuste või tegevusloataotluse esitamine on ühekordne tegevus.

Mõju olulisus

Mõju ulatus on keskmine nii alustavale kui ka juba tegutsevale käitlejale. Kuna teatamis- või tegevusloakohustuse täitmine on ühekordne tegevus, võib mõju hinnata väheoluliseks.

Mõju sihtrühm III

Sihtrühm III. Käitlejad, kes tarnivad mitteloomeid esmatooteid (olenemata kogusest) hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjale

PTA järelevalve infosüsteemi (JVIS) 29. aprilli 2024. aasta andmetel on käitlejate üldarv 15 981, neist mitteloomeid esmatooteid tootvaid ja neid hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjatele tarnivaid käitlejaid on 558 (3% käitlejate üldarvust).

Mõju kirjeldus

Nii alustavale kui ka juba tegutsevale mitteloomeid esmatooteid hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjale tarnivale käitlejale kohaldatakse nii kehtiva korra kohaselt kui ka pärast määruse jõustumist määruse (EÜ) nr 852/2004 I lisas sätestatud asjakohaseid nõudeid ning teatamiskohustust, v.a idandite puhul, kui kohaldatakse tegevusloakohustust. Mitteloomeid esmatoodete tarnimise korral hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjale kohaldatakse teatamis- või tegevusloakohustust nii, et mitteloomeid esmatoodete kogust ei arvestata. Eelnõuga ei muudeta kehtivat korda. Alustavale käitlejale on nii majandustegevuste kui ka tegevusloataotluse esitamine esmatootmise valdkonnas ühekordne protseduur, mille eest ei tasu käitleja riigilõivu ega maksa järelevalvetasu järelevalvetoimingute tegemise eest. Mõju ulatus on väike, kuna alustavale käitlejale kaasnevad küll tegevused, s.o majandustegevuste või tegevusloataotluse esitamine, kuid nendega ei kaasne eeldatavasti kohanemiskulusi, sest teatamis- või tegevusloakohustust kohaldatakse käitlejale selles valdkonnas ka praegu. Mõju sagedus on väike, kuna mainitud kohustuse täitmine on ühekordne tegevus ning hinnangute järgi ei ole sellega kaasnev aja- ja tööjõukulu väga suur. Juba tegutsevale käitlejale ei kaasne uusi tegevusi.

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk on väike, kuna käitlejale ei lisandu uusi tegevusi, ning negatiivse iseloomuga mõjud on vähesed või puuduvad üldse.

Mõju olulisus

Mõju ulatus on väike nii alustavale kui ka juba tegutsevale käitlejale. Mõju sagedus on ühekordne, kuna käitlemisest teavitamine või tegevusloa taotlemine on ühekordne tegevus. Tegutsevale käitlejale, kes tarnib mitteloomeid esmatooteid hulgikaubandus- või töötlemisettevõtjale, ei kaasne lisategevusi ega -kohustusi, seega ei kaasne ka negatiivse toimega mõju, ning avalduv mõju on väheoluline. Alustava käitleja puhul ei ole teavitamise või tegevusloa taotlemisega kaasnev aja- ja tööjõukulu hinnangute järgi väga suur ning mõju on pigem väheoluline.

4.1.2. Mõju valdkond. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju sihtrühm. PTA

Mõju kirjeldus

Eelnõuga ei muudeta järelevalve põhimõtteid, mis on kehtestatud Euroopa Liidu vahetult kohalduvais määrustes ja toiduseaduses. Esmatootmisega seotud järelevalvetoimingute eest järelevalvetasu ei võeta¹². Mitteloomeid esmatoodete tootjate ja tarnijate kohta teavitatud arvu võimaliku suurenemise tõttu võib prognoosida muudatusi PTA töökorralduses (töö- ja juhendmaterjalide korrastamine, järelevalveinfosüsteemi täiendamine, töömahu suurenemine

¹² Toiduseaduse §49¹ lõige 3

suurema arvu majandustegevusteadete esitamise tõttu jm). Eelnõu ei too kaasa uute asutuste ega struktuuriüksuste loomist ega ümberkorraldamist. Eelnõu ei mõjuta avalike teenuste kättesaadavust.

Ebasoovitavate majanduslike mõjude kaasnemise risk

PTA menetleb käitleja esitatud majandustegevusteadet või tegevusloataotlust ka praegu toiduseaduse alusel. Majandustegevusteadete või tegevusloataotluste arvu suurenemise tõttu võib kaasneda töökoormuse kasv, kuid üleminekuaja tõttu on koormus hajutatud. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike.

Mõju olulisus

Mõju ulatus töökorraldusele on keskmine, kuna võib prognoosida muutusi töökorralduses. Mõju sagedus on väike, kuna muudatus on ühekordne. Negatiivne mõju on väike. Kuna ebasoovitavate mõjude risk on väike, võib muudatusega kaasnevat organisatsioonilist laadi mõju PTA-le hinnata väheoluliseks.

4.1.3. Mõju valdkond. Mõju tervisele

Mõju sihtrühm. Mitteloomsete esmatoodete tarbijad

Mõju kirjeldus

Väikeses koguses turule viidav toit peab olema ohutu ja selle tagamise eest vastutab käitleja. Väikeses koguses mitteloomsete esmatoodete tarnimise hügieeninõuete järgimine aitab vähendada toidu saastumise ohtu ning tagada ohutu toidu pakkumise tarbijale. Mitteloomsete esmatoodete väikese koguse täpsem kehtestamine tagab süstemaatilisema riskide ohjamise mitteloomsete esmatoodete väikest kogust ületava koguse tarnimise korral.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavad mõjud puuduvad ja mõju on pigem positiivne, kuna tarbija võib osta mitteloomseid esmatootmeid nii otse kui ka jaekaubandusettevõtjalt, olenemata sellest, kas neid tarnitakse väikeses või seda ületavas koguses.

Mõju olulisus

Mõju sagedus on väike, kuna mitteloomsete esmatoodete väikese koguse kehtestamisega kaasneb pigem positiivne mõju tarbija tervisele.

4.2. Loomsete esmatoodete väikeses koguses tarnimine

4.2.1. Mõju valdkond. Mõju majandusele

Sihtrühm. Väikeses koguses loomsete esmatoodete (kala, mesi, munad) tarnijad

PTA järelevalve infosüsteemi (JVIS) 29. aprilli 2024. aasta andmetel on käitlejate üldarv Eestis 15 981, neist 236 tegeleb kalandustoodete esmatootmise ja sellega seotud tegevustega kalalaeval, 460 mee pakendamise ja pakendamiskeskuses ja meepõhise toote valmistamisega töötlemisettevõttes.

Mõju kirjeldus

Eelnõu mõjutab eelkõige toidu käitlemisega alustavaid käitlejaid. Väikeses koguses loomsete esmatoodete tootjatel on võimalus enne suuremate investeeringute tegemist alustada väiksema tootmismahuga ning leida võimalusi väikeses koguses loomsete esmatoodete tarnimiseks. Määruse rakendamisega kaasneb munade väikeses koguses tootjatele võimalus tarnida senisest väikesest kogusest suuremal hulgal kodulindudelt saadavaid mune otse tarbijale või jaekaubandusettevõttesse. Muudatusega ei kaasne mõjusid teavitamiskohustusele. Toiduseaduse § 7 lõike 4 punkti 3 kohaselt ei pea esitama majandustegevusteadet, kui loomapidamisettevõtte on registreeritud põllumajandusloomade registris. Veterinaarseaduse § 31 lõike 2 alusel tuleb kodulindude tegevuskoht registreerida, sõltumata nende arvust.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk

Väikeses koguses loomsete esmatoodete tarnimise hügieeninõuete kohandamine ja paindliku rakendamisega kaasneb mõju on positiivse toimega.

Mõju olulisus

Mõju ulatus on keskmine, kuna sihtrühmaks olevatele väikeses koguses loomsete esmatoodete tootjatele kaasnevad küll muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavasti kohanemiskulusi. Kuna mõju sagedus sihtrühmadele on ühekordne, võib mõju hinnata positiivseks ja väheoluliseks.

4.2.2. Mõju valdkond. Mõju riigiasutuse töökorraldusele

Sihtrühm. PTA

Mõju kirjeldus

Väikeses koguses loomsete esmatoodete tarnimise hügieeninõuete kehtestamisega seotud muudatuste ühtne rakendamine eeldab ametnike koolitamist. Samuti on vaja täiendada ning ajakohastada töö- ja juhendmaterjale.

Ebasoovitavate töökorraldusmõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike, kuna ka praegu rakendatakse väikeses koguses loomsete esmatoodete tarnimise korral hügieeninõudeid paindlikult.

Mõju olulisus

Mõju ulatus töökorraldusele on keskmine, kuna on vaja koolitada toidujärelevalveametnikke, muuta töö- ja juhendmaterjale jm. Mõju sagedus on väike, kuna muudatus on ühekordne. Negatiivne mõju on väike. Organisatsioonilist laadi mõju PTA-le võib hinnata pigem väheoluliseks.

4.2.3. Mõju valdkond. Mõju tervisele

Sihtrühm. Väikeses koguses munade tarbijad

Mõju kirjeldus

Võrreldes seni kehtinud nõuetega suurendatakse munade väikest kogust ja muudetakse nende väikeses koguses tarnimise hügieeninõudeid, mis võib avaldada mõju inimese tervisele, samas on zoonoosete haiguste risk maandatud loomapidamisnõuete kaudu. Munade tarnimisaja pikendamisel 21 päevalt 28 päevale väheneb toidu raiskamine munade tarnimise korral. Nõue, mille kohaselt tuleb munad tarbijale tarnida hiljemalt 21 päeva jooksul pärast munemist, on seotud tarnimisstandardiga ning sellel on piiratud mõju munade ohutusele. Lühema tarnimisaja nõudega kaasneb toidu raiskamine.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk inimese tervisele on väike, kuna munade väikese koguse suurendamisega ei muudeta veterinaarseadusest tulenevaid loomapidamisnõudeid ning tarnimisaja pikendamine ei mõjuta toiduohutust.

Mõju olulisus

Mõju sagedus on väike, sest munade väikese koguse suurendamisega ei kaasne riske tarbijate tervisele. Kuna tarbijale on mune võimalik tarnida pikema aja jooksul, millega kaasneb toidu raiskamise vältimine, kuid mis ei mõjuta toiduohutust, on tegemist pigem positiivse mõjuga.

Põhjusel et määrusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi ega esitada selle aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2025. a. Määruse § 2 jõustub 1. juulil 2026. a. Nimetatud kuupäev on tingitud vajadusest tagada sujuv üleminek nendele ettevõtjatele, kellele rakendub teatamis- või tegevusloakohustus.

Kuupäevad võivad muutuda, sest eelnõu sisaldab toote turustamist mõjutavat tehnilist normi, millest tuleb teavitada Euroopa Komisjoni ja Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriike toote nõuetele vastavuse seaduse § 43 kohaselt. Teavitamisprotseduur kestab 3 kuud, kuid võib

märkuste või üksikasjaliste arvamuste laekumise korral pikeneda 3 kuu võrra. Seetõttu võib määruse ja selle § 2 jõustumise aeg edasi lükkuda.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks järgmistele huvigruppidele: Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Hotellide ja Restoranide Liit, Eesti Kaupmeeste Liit, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, MTÜ Eesti Maaturism, MTÜ Eesti Aiandusliit.

Eelnõu sisaldab toote suhtes kohaldatavat tehnilist normi, millest tuleb teavitada Euroopa Komisjoni ja Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriike. Toote nõuetele vastavuse seaduse § 43 ning sama paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 23. septembri 2010. a määruse nr 140 „Kavandatavast tehnilisest normist, infoühiskonna teenusele kehtestatavast nõudest ja teenuse osutamise nõudest teavitamise kord ning teavitamist koordineeriva asutuse määramine“ kohaselt menetletakse tehnilist normi sisaldava õigusakti eelnõu nimetatud korra kohaselt.